

Višje sodišče v Ljubljani

Civilni oddelek



VSL Sodba I Cp 1903/2018

ECLI:SI:VSLJ:2019:I.CP.1903.2018

**Evidenčna številka:** VSL00023806

**Datum odločbe:** 08.05.2019

**Senat, sodnik**

**posameznik:** Blanka Javorac Završek (preds.), Dušan Barič (poroč.), Barbara Krpač Ulaga

**Področje:** OBLIGACIJSKO PRAVO

začetek teka zastaralnega roka - kondikcijski zahtevki - ničnost pogodbe - kredit v CHF - sprememba

**Instituti:** pogodbe - ignorantia iuris nocet

## Jedro

Za nastanek kondikcijskega zahtevka in s tem pričetek teka zastaralnega roka je odločilen trenutek, ko so stranki znane ali bi ji ob skrbnem ravnanju lahko bile znane okoliščine, na podlagi katerih se lahko izreče sankcija ničnosti pravnega posla.

## Izrek

I. Pritožba se zavrne in se potrjena sodba in sklep sodišča prve stopnje.

II. Tožnik nosi svoje stroške pritožbenega postopka.

## Obrazložitev

1. Tožeča stranka je s pravno prednico tožene stranke dne 22. 12. 2006 sklenila kreditno pogodbo za kredit v znesku 83.865.000 SIT oziroma 349.998,52 EUR z dobo vračanja 240 mesecev. Naslednje leto, dne 24. 5. 2007, sta pravdni stranki sklenili Aneks št. 1, s katerim sta spremenili pogoje kredita tako, da se je od 1. 6. 2007 dalje spremenila obrestna mera iz šestmesečnega EURIBOR + 2 % v šestmesečni LIBOR + 2 % s spremembo evrske glavnice v

kredit z valutno klavzulo v švicarskih frankih (CHF). Ta sprememba je trajala do 31. 8. 2010, ko sta jo stranki s sklenitvijo Aneksa št. 2 z dne 2. 9. 2010 ukinili. V obdobju veljavnosti Aneksa št. 1 je pravna prednica tožene stranke obračunala tečajne razlike v višini 81.295,13 EUR.

2. Tožnik je 18. 7. 2016 vložil tožbo na Okrožno sodišče v Ljubljani (sodišče prve stopnje). Ob koncu glavne obravnave se je njegov tožbeni predlog glasil na vmesni ugotovitveni zahtevek na ugotovitev ničnosti Aneksa št. 1 in dajatveni zahtevek na izplačilo 81.295,13 EUR iz naslova neupravičene obogatitve. Tožnik je ničnost aneksa utemeljeval s trditvami, da je bil Aneks št. 1 sklenjen na pobudo banke, ki je pri tem opustila svojo pojasnilno dolžnost. Predstavila mu je zgolj pozitivne strani spremembe pogojev kredita, ne pa tudi tveganj. Zaradi navedenega je dolžnik pristal na sklenitev Aneksa št. 1, ki ga ne bi sklenil, če bi razumel tveganja, torej ob pravilni izpolnitvi pojasnilne dolžnosti banke. Aneks št. 1 je tako po tožnikovem mnenju ničen zaradi nedopustne kavze. Na temelju odpadle podlage je bila tožena stranka obogatena, sam pa prikrajšan za vtoževani znesek. Ko je tožnik ugotovil, da je zaradi Aneksa št. 1 oškodovan in da ta zanj ni ugoden, je s toženo stranko sklenil Aneks št. 2.

3. Tožena stranka je postavila ugovor zastaranja. Sodišče je ugovoru ugodilo in z izpodbijano odločbo tožbeni zahtevek na izplačilo zneska zavrnilo, glede vmesnega ugotovitvenega zahtevka pa je tožbo zaradi posledičnega pomanjkanja interesa zavrglo. Tožeči stranki je naložilo, da toženi povrne stroške.

4. Obrazložilo je, da je zastaranje dajatvenega zahtevka začelo teči ob sklenitvi Aneksa št. 2, saj so bile tedaj tožniku znane vse dejanske okoliščine, na podlagi katerih sedaj utemeljuje vmesni ugotovitveni zahtevek o ničnosti Aneksa št. 1 in posledični kondicijski zahtevek. Zavedal se je, prvič, na kakšen način je prišlo do sklenitve Aneksa št. 1 (pobuda banke), drugič, da mu je banka predstavila le pozitivne vidike spremembe pogojev (in ni pojasnila tveganj), in tretjič, da je ta kredit lahko z vidika plačevanja tečajnih razlik zanj neugoden oziroma je z njim oškodovan (iz tega razloga, tako navaja tožnik, je namreč sklenil Aneks št. 2 in pogoje kredita spremenil zopet v prvotne). Najkasneje 2. 9. 2010 bi lahko ob primerni skrbnosti tožnik vložil tožbo, v kateri bi uveljavljal zahtevke, ki jih uveljavlja v zadevnem postopku, zato je takrat začel teči zastaralni rok in je zaradi poteka splošnega petletnega zastaralnega roka (346. člen Obligacijskega zakonika - OZ) zahtevek zastaran. Ker je tožnikov dajatveni zahtevek neutemeljen, ni več izkazan njegov pravni interes za odločanje o ugotovitvenem zahtevku, ki je procesna predpostavka za njegovo obravnavanje.

5. Tožeča stranka vlaga pritožbo iz vseh pritožbenih razlogov in pritožbenemu sodišču predlaga, da izpodbijano odločbo razveljavi in vrne zadevo sodišču prve stopnje v novo sojenje. V pritožbi ponavlja obširne navedbe glede narave pojasnilne dolžnosti bank in o tveganjih, povezanih z valutno klavzulo, ki jih tožnik ob sklepanju Aneksa št. 1 ni poznal. Sprejema stališče, da je začetek teka zastaranja vezan na skrbno ravnanje pogodbene stranke, ki se sklicuje na ničnost pravnega posla. Navaja, da se je šele po konzultaciji z odvetnikom in pridobitvi podatka o višini tečajnih razlik seznanil z okoliščinami, na podlagi katerih se lahko izreče sankcija ničnosti Aneksa št. 1. Trdi, da ni mogel vedeti, kakšne tečajne razlike so mu nastale zaradi sklenitve Aneksa št. 1, preden je ta podatek pridobil od banke v novembru 2015, ker tveganj kot potrošnik, ne strokovnjak, ni razumel. Podaja še svoje pravno naziranje glede teka zastaranja v zvezi z ničnimi pravnimi posli.

6. Tožena stranka v odgovoru na pritožbo predlaga njeno zavrnitev.

7. Pritožba ni utemeljena.

8. Srž problema tako v postopku na prvi stopnji kot v pritožbenem postopku je vprašanje, ali je tožnikov obogatitveni zahtevek zastaral. Pri tem sodišče prve stopnje in tožnik sprejemata materialnopravno stališče, da prvič, zastaranje začne teči v trenutku, ko je „rojena tožba“,<sup>1</sup> ko ima upnik torej pravico zahtevati izpolnitev; in drugič, da glede na konkretne okoliščine primera razlaga pravil o zastaranju ne sme nesorazmerno omejiti sodnega varstva pravic posameznikov.<sup>2</sup> Navedeni izhodišči sta materialnopravno pravilni, pravilen pa je tudi zaključek sodišča prve stopnje, da je za nastanek kondicijskega zahtevka in s tem pričetek teka zastaralnega roka odločilen trenutek, ko so stranki znane okoliščine, ali bi ji ob skrbnem ravnanju lahko bile znane okoliščine, na podlagi katerih se lahko izreče sankcija ničnosti pravnega posla (6. stran izpodbijane odločbe).

9. Sodišče prve stopnje je pravilno ugotovilo dejansko stanje in uporabilo materialno pravo, ko je presodilo, da je zastaranje zahtevka začelo teči 2. 9. 2010, ko je tožnik sklenil Aneks št. 2, in je bil obogatitveni zahtevek zastaran s potekom dneva 2. 9. 2015. Tožnik je zatrjeval sledeče dejansko stanje. Prvič, Aneks št. 1 je sklenil na pobudo banke. Ta okoliščina mu je bila znana že ob sklenitvi Aneksa št. 1 dne 24. 5. 2007. Drugič, banka mu je spremembo pogojev kredita predstavila zgolj v pozitivnem smislu. To trditev je tožnik smiselno podkrepil s trditvijo, da Aneksa št. 1 ne bi sklenil, če bi mu banka pojasnila tudi negativna tveganja, povezana s kreditom. Da mu je bila sprememba pogojev kredita predstavljena na (izključno) privlačen način, se je tožnik zavedal že ob predstavitvi sami, to je še pred sklenitvijo Aneksa št. 1. Sklenil ga je namreč prav zato, ker je mislil, da je ta striktno pozitivna predstavitev posla tudi resnična. Tretjič, ob sklenitvi Aneksa št. 2 se je tožnik zavedal, da je bil z Aneksom št. 1 oškodovan, saj sam navaja, da je Aneks št. 2 sklenil prav iz tega razloga. Vsaj 2. 9. 2010 se je tako tožnik zavedal, da mu banka posledic spremembe pogojev kredita ni predstavila realno, saj so bile posledice take, da je bil oškodovan. Ker te posledice ni želel, sta pravnici stranki spremembo pogojev kredita odpravili z Aneksom št. 2. Obdobje, v katerem tožnik zatrjuje, da naj bi bil oškodovan, se je tako končalo na tožnikovo pobudo, prav zaradi zavesti, da je bil oškodovan; da torej posledica spremembe pogojev kredita ni takšna, kot jo je predstavila banka.

10. V luči navedenega je jasno, da za začetek teka zastaranja ni ključen trenutek, ko je tožnik izvedel za višino valutnih razlik, temveč trenutek, ko bi to tožnik ob primerni skrbnosti lahko izvedel, to pa bi lahko storil že 2. 9. 2010. Javno zavedanje problematike tovrstnih kreditov, na katerega se tožnik sklicuje, ni bilo odločilno za tožnikovo zavest o naravi Aneksa št. 1, saj se je sam zavedal lastnega oškodovanja že mnogo prej, ne pa šele v trenutku, ko se je „v javnosti začelo o tem problemu govoriti in pisati“.

11. Tožnik ne zatrjuje nobene okoliščine, ki bi upravičila tezo, da v trenutku, ko se je zavedal, da posledice Aneksa št. 1 niso takšne, kot je pričakoval, da je torej z njim oškodovan in ne obratno, ne bi mogel pridobiti podatkov o višini tečajnih razlik. Tožnik sam navaja, da je za višino izvedel, ko se je obrnil na P., d. d., za pridobitev tega podatka (listovna številka 83). Do tega podatka je torej prišel na lastno pobudo, pri čemer je logičen sklep, da bi lahko do tega podatka prišel že prej, pa sam ni dal pobude, čeprav bi jo lahko. Pravilen je torej zaključek, da bi tožnik, če bi ravnal

skrbno, lahko izvedel za višino oškodovanja vsaj ob sklenitvi Aneksa št. 2 dne 2. 9. 2010, a ni tako ravnal. Odločitev sodišča prve stopnje je zato pravilna.

12. Pritožbeno sodišče še pojasnjuje tožniku, da je neutemeljen tudi argument, da je šele po obisku odvetnika vedel, da je kredit zaradi okoliščin, ki se jih je zavedal, ničen - da je torej za pravno posledico teh okoliščin izvedel šele po posvetu z odvetnikom. Vsak državljan je dolžan poznati pravo, njegovo nepoznavanje pa ni opravičljivo. V pravu namreč velja načelo, da nepoznavanje prava škodi (*ignorantia iuris nocet*). Dejstvo, da je tožnik prava neuka stranka, ne vpliva na njegovo dolžnost, da v pravnem prometu ravna s skrbnostjo, kakršna se pričakuje od povprečnega človeka.<sup>3</sup> Nepomembno je torej, kdaj se je tožnik zavedel, da je pravna posledica navedenih okoliščin ničnost, saj je ključen trenutek zavedanja okoliščin (dejstev), ki vodijo v ničnost.

13. Zmotno pa je tudi pritožnikovo stališče o vsebini 87. in 93. člena OZ. V pritožbi podaja svoje pravno naziranje, da je vsebina pravice uveljavljanja ničnosti iz 93. člena OZ, ki ne ugasne, uveljavljanje dajatvenih zahtevkov in posledično tudi tovrstni zahtevki ne ugasnejo, kar pomeni, da niso zastarljivi. Tožnikova razlaga 87. in 93. člena OZ je zmotna. Pravica do uveljavljanja ničnosti iz 93. člena OZ pomeni, da ima posameznik zmeraj možnost sklicevati se na ničnost pravnega akta, če ima od tega pravno korist. Gre torej za ureditev, ki posameznika nikdar ne prekludira v tem, da se lahko sklicuje na določeno okoliščino, to je ničnost - pod pogojem, da za to izkaže pravni interes, ki je procesna predpostavka. Od tega je ločena pravica do uveljavljanja dajatvenih zahtevkov, ki so podvrženi zastaralnemu roku glede na materialno pravno podlago, na kateri temeljijo. Zaradi pravne varnosti je upnik, ki ima pravico zahtevati neko izpolnitev, ob sodno varstvo, če pravice dovolj dolgo ne izvršuje, ob pogoju, da se dolжник na zastaranje sklicuje. Gre torej za dva različna instituta, ki se med seboj v danem primeru prepletata, vendar sta med seboj ločena. Sodišče prve stopnje ju je v izpodbijani odločbi pravilno razlagalo. Pri tem se je v obrazložitvi tudi sklicevalo na odločbo II Cp 287/2010 z dne 9. 6. 2010, takšna razlaga pravil iz navedenih členov pa je podprta še z jasno vsebino komentarja navedenih členov s strani pravne teorije.

14. Ker pritožbeno sodišče tudi ni ugotovilo nobenih uradoma upoštevnih kršitev v škodo tožeče stranke, je pritožbo zavrnilo kot neutemeljeno ter izpodbijano odločbo sodišča prve stopnje potrdilo (353. člen ZPP).

15. Pritožnik ni bil uspešen s pritožbo, zato ni upravičen do povrnitve stroškov pritožbenega postopka.

-----  
<sup>1</sup> Glej V. Kranjc, Obligacijski zakonik s komentarjem, Splošni del, 2. knjiga, GV založba, Ljubljana 2003, stran 448.

<sup>2</sup> Glej sodbo Vrhovnega sodišča RS, II Ips 226/2014 z dne 31. 3. 2016.

<sup>3</sup> Glej v tem smislu sodbo VS RS II Ips 220/2008 z dne 26. 5. 2011.

**Zveza:**

**RS - Ustava, Zakoni, Sporazumi, Pogodbe**  
Obligacijski zakonik (2001) - OZ - člen 87, 93, 346  
Datum zadnje spremembe:  
20.08.2019

